

Ось часи минулі, жінки й чоловіки прокладають собі шлях, брѣохаються в баговинні й тягнуть за собою історію. Завмирають із бойовими криками на вустах. Ховаються в найменших заглибинах на землі, в ущелинах скель, в лісах, чагарниках, в тіні цегляних стін. Вони йдуть і йдуть без кінця.

Ось часи стародавні, хтось стоїть на гранітній скелі, на кісточці стиснутого гірського кулака. Дерев обсіли вершину, наче тут оселився шматочок лісу. Чоловік височіє над зеленим світом, а перната і жорсткошкіра фауна ширяє в повітрі десь під ним і не звертає на нього уваги.

Повз стовпи батоліта в'ється нагору стежка, яку він проклав, і обривається біля брезентових наметів. Там — люди і вогонь, меншенький кастрований братик палкої пожежі, що запліднює цей лісовий край.

Той чоловік стовбичить удалині, і вітер заморозжує цю старовинну мить назавжди, і його холодний подих застигає на бороді. Чоловік звіряється зі ртуттю, що ледь ворухиться у склянці, з барометром і мотузом, на якому позначено дюйми. Він визначає місце розташування себе і своїх товаришів понад черевом світу, посеред гірської осені.

Вони постали. Колони людей, що повстали проти тяжіння, міцно зв'язані одне з одним, обліпили підвітряний бік кремнієвих стін, не оминаючи й гострих кутів. Слуги власного спорядження, вони, наче німі набоби, несли світом латунний, дерев'яний і скляний мотлох.

Чоловік удалині вдихає мить, що давно минула, прислухається до того, як кашляє гірська звірина, як вдаряються одна об одну гілки дерев. Там, де є ущелини, він накреслив лінії, щоб упорядкувати їх і пізнати, позначив їх і підписав свої малюнки; вимірюючи пенеплени¹ чи відкриті коррі², притокові каньйони, струмки, річки й пампаси, кучеряві від папоротей, він зробив їх прекрасними. Там, де стирчать віхами сосни й ясені і він зауважує радіус кривої, земля заспокоює його.

¹ Пенеплен — майже-рівнина: відносно рівна ділянка суходолу, що утворилася на місці гір, зруйнованих часом. (Тут і далі прим. пер.).

² Коррі — улоговина в формі підкови, що утворилася внаслідок руху льодовиків. Завдяки особливому мікроклімату там може досі накопичуватися сніг, а в тепліших районах там зазвичай озеро.

Холод забирає шістьох із його людей, залишає їх, білих і твердих, у викопаних нашвидкуруч могилах. Гітокрили заливають людей кров'ю, ведмеді і темрява виснажують їх, дехто ламається і плаче, загубившись у пітьмі, мули дохнуть, розкопки закінчуються нічим, хтось утопився, тубільці не довіряють їм і вбивають, але це все другорядне. У цю хвилину, що давним-давно спливла, існує лише чоловік, який стоїть вище дерев. На заході гори заступають йому шлях, та поки що до них багато миль.

Тільки вітер промовляє до чоловіка, проте той знає, що його ім'я оповите страхом і шаною. За ним назирці йдуть суперечки. На вершинах рукотворних пагорбів його міста те, чого він досяг, руйнує сім'ї. Дехто каже, що промовляє від імені богів і що він поринув у пиху. Він — наруга на обличчі світу, а його плани і його шлях — мерзота.

Чоловік спостерігає, як ніч оселяється навкруги. (Минуло вже багато часу.) Він спостерігає за тінями, що тонишають і довшать, і перш ніж почути клацання бляшанок, які відкривають його люди на вечерю, та вловити пахоці скельних гадів, яких вони їстимуть усі разом, він залишається сам на сам із горою, ніччю, книжками з зображенням усього, що бачив, і вимірами цих байдужих вершин, і власними потребами.

Він усміхається — не хитро, не вдоволено і не впевнено, а радісно, бо знає: його плани — святі.

ЧАСТИНА ПЕРША

Лови

1

Чоловік біжить. Проштовхується крізь тонкі стіни з кори й листя, крізь безглузді простори Грублісу. Дерев обступають його.

У лісовій глушині лунають звуки дикої природи. Розгойдується листвяне шатро. Чоловік несе важкий тягар, він спітнів через невидиме сонце. Намагається іти по сліду.

Вже надвечір він дістався мети. Ледь помітні стежки хотчі привели його до улоговини, оточеної коренями і скам'янілою землею. Дерев здалися. Земля тут витоптана, деінде випалена й забризкана кров'ю. Чоловік виклав усе із наплічника: ковдру, кілька книжок, одяг. Серед суглинків і багатоніжок поклав щось ретельно загорнуте і важке.

В Грублісі було холодно. Чоловік спорудив багаття, і темрява обступила його, наче стіни, проте він вдивлявся в неї, наче був у змозі побачити небезпеку. Щось наближалося. Постійно лунали якісь короткі звуки, наче хрипко кричав нічний птах чи дихав і тремтів невидимий хижак. Чоловік був насторожі. Мав пістолет і гвинтівку, і бодай щось зі свого арсеналу постійно тримав у руках.

При світлі полум'я бачив, як минають години. Сон оволодів ним і з разу на раз ненадовго забирав із собою. Прокидаючись, чоловік щоразу дихав так, наче щойно вибрався з води. Він був геть розбитий. На обличчі смуток і гнів змінювали один одного.

— Я тебе знайду, — промовив чоловік.

Він не помітив світанку — якраз знову зісковзнув у забуття, а розплющивши очі, побачив краї галявини. Рухався, немовби зроблений із гілля, наче насотався нічним вологим холодом. Чоловік жував в'ялене м'ясо, прислухався до шурхоту лісу і крокував брудною бійцівською ареною.

Зачувши нарешті голоси, припав до схилю і визирнув між стовбурами дерев. Стежками, вистеленими опалим листям і різним лісовим сміттям, наближались троє людей. Чоловік спостерігав за ними з гвинтівкою наготові. Коли трійцю освітили яскравіші промені світла, він роздивився їх як слід і опустив зброю.

— Сюди! — гукнув чоловік.

Вони дурнувато смикнулися й почали роззиратися. Від підняв руку понад схилом.

Це були жінка і двоє чоловіків, вбрання яких іще менше пасувало Груб-лісу, ніж його власне. Вони стояли на краю арени й усміхалися.

— Каттере.

Його вхопили за руки, поплескали по спині.

— Вас було чути за кілька ярдів. А якби за вами хтось стежив? Хто ще прийде?

Вони не знали.

— Ми отримали твоє повідомлення, — промовив менший чоловік. Він белькотів швидко, постійно роззираючись довкола. — Я йшов і дивився. Ми сперечалися. Знаєш, дехто казали, що нам краще залишитися. Та знаєш ти, що вони казали.

— Еге ж, Дрею. Що я божевільний.

— Та не ти.

Вони не дивилися на нього. Жінка сіла, повітря напнуло спідницю. Важко, сполохано дихала. Гризла нігті.

— Дякую. Що прийшли. — Вони кивали чи відкидали вдячність Каттера; його це дивувало, і був певен: їх теж. Щосили намагався, щоб слова не пролунали, як завжди, сардонічно: — Це багато важить.

Вони чекали, сидючи в улоговині, видряпували на землі візерунки, різали фігурки з сухостою. Треба було сказати так багато.

— Тож вам казали не приходити?

Жінка, Елсі, відповіла, що ні, не те щоб, принаймні не такими словами, проте Пленум зневажливо поставився до заклику Каттера. Розказуючи про це, вона на мить підвела погляд і одразу знову втупилася в землю. Він кивнув і не став обурюватися.

— Ви певні? — запитав натомість і не прийняв їхніх недоладних кивків. — Дідько вас роздери, ви певні? Відвернутися від Пленуму? Ви справді готові на це? Заради нього? Доведеться пройти довгий шлях.

— Ми здолали чимало миль, продираючись крізь Грубліс, — зауважив Померой.

— Попереду ще сотні. Сотні! Буде куревськи складно. І довго. І я не запрягнуся, що ми повернемося.

Я не запрягнуся, що ми повернемося.

Померой на це відповів:

— Просто скажи мені ще раз, що твоє повідомлення правдиве. Скажи ще раз, що він пішов, куди він пішов і навіщо. Скажи, що це правда. — Здоровань сердито зиркав і чекав, а коли Каттер коротко кивнув і заплющив очі, промовив: — Ну, і все.

Потім прибули інші. Спершу ще одна жінка, Ігона; привітавшись із нею, вони почули, як тріщить гілля під чиймись важкими стрибками, і з куців виліз водяник. Він присів навпочіпки по-жаб'ячому, як у них заведено, і підняв перетинчасті руки. Коли зістрибнув із насипу, його головотіло і тулуб сіпнулися від удару. Фейхешріллен був забрьоханий і втомлений: його тілу кепсько велося в лісі.

Всі були стривожені, бо не знали, скільки доведеться чекати інших, якщо взагалі хтось іще прийде. Каттер усіх розпитував, як вони почули його повідомлення. Він засмучував їх. Вони не хотіли замислюватися над своїм рішенням приєднатися до нього: знали, що багато хто вважає це зрадою.

— Він буде вдячний, — казав Каттер. — Він кумедний дядько, і, може, не покаже цього, але це багато важитиме і для мене, і для нього.

Запала тиша, потім Елсі заперечила:

— Ти не знаєш достеменно. Він нас не кликав, Каттере. Ти казав, що він просто отримав якесь повідомлення. Може, він розлютиться, що ми з'явилися.

Каттер не міг сказати їй, що вона помиляється. Натомість зауважив:

— Але я щось не помітив, щоб ви йшли геть. Може, ми тут заради самих себе тією ж мірою, як і заради нього.

Він почав розповідати, що чекає на них попереду, наголошуючи на небезпеках. Скидалося на те, наче прагнув їх відмовити, хоча вони знали, що це не так. Дрей знервовано торохкотів, сперечаючись із ним. Переконавав Каттера, що вони все розуміють. Каттер бачив: насправді він переконує себе, і мовчав. Дрей кілька разів повторив, що його рішення остаточне.

— Краще нам вирушати вже, — сказала Елсі, коли настав полудень. — Ми не можемо чекати вічно. Якщо хтось і йде сюди, то він уже напевно заблукав. Доведеться йому повертатися до Пленуму та займатися справами міста.

Хтось коротко зойкнув, і всі розвернулися.

На краю галявини сидів верхи на своєму ґаллусі хотчі й спостерігав за ними. Великий бойовий півень розпустив пір'я на грудях і застиг у кумедній позі, піднявши одну кігтясту ногу зі шпорою. Хотчі, присадкуватий і кремезний чоловік-їжак, погладив червоний гребінь свого скакуна.

— Вартовники. — В нього був сильний акцент, він майже гарчав. — Двоє вартовники йти сюди, хвилина-дві.

Він увівся прямо в багато прикрашеному сидлі й розвернув птаха. Дуже тихо — адже його зброя була зроблена з дерева і шкіри й не мала жодної металевої деталі, що могла б брязкати, — той із войовничим виглядом, високо підіймаючи кігтисті лапи, рушив геть і невдовзі зник у лісі.

— Це що, правда було?..

— Що це за?..

— Курва, ти теж?..

Але Каттер і його товариші миттю замовкли, почувши, що хтось наближається. Вони глипали, охоплені невисловленою панікою: ховатися було надто пізно.

Двоє чоловіків вийшли на галявину, переступивши зарослі грибами пеньки. Вони носили маски і темно-сіру форму вартівників. У кожного був дзеркальний щит і зачухана перчанка¹, недбало приторочена збоку. Вийшовши на арену, вони смикнулися й заклали, побачивши чоловіків і жінок, які чекали на них.

Наступна мить тягнулася нескінченно довго, ніхто не рухався, проте всі вели безмовну бесіду — *чи ти, чи вони, що, чи мусимо ми, чи мусимо ми?..* — а потім хтось вистрелив. Тоді навалилася хвиля звуків, лементу, почалася стрілянина. Люди падали. Каттер не міг утямити, хто де, і з жахом подумав, що в нього, можливо, поцілили, просто він іще цього не відчув. Коли огидна синкопа пострілів ущухла, він нарешті зумів розціпити зуби.

Хтось вигукував: «О, боги, о срані боги!». Це був вартівник, він сидів біля свого мертвого товариша, з рани в животі струменіла кров, і він намагався підняти свій важкий пістолет. Каттер почув звук пострілу з лука — наче тканину розірвали, — і вартівник упав назад, простромлений стрілою й нарешті мовчазний.

Знову на мить стало тихо, а потім:

— Джаббере!

— Чи ти, чи всі?..

— Дрею? Померою?

Спершу Каттеру здалося, що всі його люди цілі. Потім він зауважив, що Дрей зблід і тримається за плече, а його скарлючені пальці червоні від крові.

— Джаббере благий, чоловіче.

Каттер всадив Дрея («Все гаразд?» — повторював маленький чоловічок). Куля зачепила м'яз. Каттер відірвав кілька смужок тканини від сорочки Дрея та намотав найчистіші поверх дірки. Від болю Дрей опирався, і Померою й Фейху довелося його тримати. Йому всунули гілку завтовшки з великий палець, щоб кусав її, поки триває перев'язка.

— Трясця! Вони, либонь, таки йшли за вами, срані недоумки! — лютував Каттер, не відриваючись від роботи. — Я ж вам, курва, казав, щоб ви були обережні...

— Ми й були! — заволав Померой, тицьнувши у Каттера пальцем.

¹ Перчанка — багатоствольний (три або більше стволи) револьвер.

— Не йшли за ними, — знову виник хотчі; його півень щось дзюбав. — Їх патрулювати ями. Ви бути тут давно, день майже.

Він спішився і підійшов до краю улоговини.

— Ви бути надто довго, — і вишкірився з незрозумілим виразом на писку.

На дві голови нижчий за Каттера, але в броні з м'язів, він виступав так бундючно, наче був вищим за всіх тут. Біля вартівників зупинився і пригнувся. Присів біля того, котрого вбив стрілою, й почав проштовхувати її далі, щоб витягти з тіла.

— Коли їх не повернуться, їх шлють іще, — сказав він. — Їх ідуть за вами. Може, й зараз.

Хотчі пропихав стрілу крізь кістки мертвих грудей. Коли древко почало виходити зі спини трупа, схопив його і з вологим хлюпанням витяг назовні. Не стираючи кров, засунув стрілу за пояс, узяв револьвер зі задубілих пальців вартівника і вистрілив у рану.

Сполохані птахи знову злетіли, зачувши постріл. Хотчі загарчав від незвичної віддачі й потрусив рукою. Діра від стріли завтовшки з палець перетворилася на печеру.

Померой промовив:

— Срань Господня... Ти хто, в біса, такий?

— Хотчі. Воїн півня. Алектріомах. Допомогати вам.

Втрутився Каттер:

— Твоє плем'я... Вони з нами? На нашому боці? Дехто з хотчі — прибічники Пленуму, — пояснив він решті. — Ось чому це місце безпечне. Ну, мало бути. В клану цього хлопця не було часу на власні патрулі. Дали нам пройти. Але... не можуть ризикувати битися з містом по-справжньому, тож мали вдати, що це ми вбили цих людей, а не їхні стріли.

До нього це щойно дійшло.

Померой і хотчі разом обшукали вбитих. Померой кинув одну з перчанок Елсі, другу — Каттеру. Це була надсучасна, дорога зброя, Каттер ніколи раніше не тримав її в руках. Важенька, шість стволів вмонтилися всередині товстого циліндра, що обертався.

— Вони ненадійні, — зауважив Померой, збираючи кулі. — Але швидкі.

— Джаббере... час вшиватися звідси. — Від болю в Дрея зривався голос. — Довбані пістолети, либонь, було чути за кілька миль, зараз усі набіжать сюди...

— Не так багато поблизу, — озвався хотчі. — Може, ніхто й не почув. Але вам треба йти, так. Навіщо ви? Чому піти з міста? Ви шукати того, хто проходити тут, глиняного чоловіка?

Каттер поглянув на товаришів — вони пильно лупали на нього, даючи йому слово. Тож він запитав:

— Ти бачив його? — ступив крок у біг заклопотаного хотчі. — Бачив?

— Я його не бачив, але знати стільки, ніби бачив. Кілька днів, може, тиждень тому. Чоловік їхати через ліс на сірому велетні. Тікати. А за ним вартівники.

Сонце освітило їх усіх, лісова звірина знову здійснювала звичний галас. Каттер почувався в пастці дерев, що росли на багато миль навсібіч. Він кілька разів розтуляв рота, перш ніж зрештою промовив:

— Вартівники переслідували його?

— На Пороблених конях. Я чув.

На Пороблених конях із кованими металевими копитами, чи тигрячими пазурами, чи з чіпкими, вкритими отруйними залозами хвостами. З паровими поршнями, що роблять ноги напрочуд сильними, чи неймовірно витривалих завдяки котлу під сідлом. Зроблених м'ясоїдними чи наділених довгими бивнями. Вовкоконі, вепреконі, конструкторконі.

— Я не бачив, — сказав хотчі й осідлав свого півника. — Їх іти за глиняним вершником, південніше у Грублісі. Ви краще йдіть. Хутко.

Він розвернув свого бойового птаха і підняв димчасто-коричневий палець.

— Пильуйте. Це Грубліс. А тепер ідіть.

І пришпорив свого ґаллуса, спрямовуючи в підлісок і далі, в гущавину дерев.

— Ідіть! — гукнув, майже зникнувши з очей.

— А бодай його, — сказав Каттер. — Ходімо.

Вони зібрали свій невеликий табір. Померой на додачу до власних речей узяв Дресві, й усі шестеро вийшли з арени півнячих боїв і заглибилися в ліс.

Вони вирушили на південний захід за компасом Каттера, йдучи стежкою, якою зник хотчі.

— Він вказав нам шлях, — мовив Каттер.

Його товариші зачекали, поки він поведе їх. Вони продиралися крізь сплетіння коренів дерев і цілі рослинні завіси, змінюючи все, що проминали. Невдовзі Каттером оволоділо неймовірне, ніколи не чуване за глибиною відчуття втоми.

Щойно вони помітили, що стемніло, впали, де стояли: просто між деревами. Балакали тихо і коротко, очевидно, під впливом лісу. Полювати було вже надто пізно: залишалося тільки витягти з припасів білтонг¹ і хліб і невесело жартувати про те, яка це здорова їжа.

¹ Білтонг — нарізане смужками в'ялене м'ясо, в нашому світі здебільшого поширене в Південній Африці.

У світлі блаженного багаття Каттер помітив, що Фейх висихає. Де взяти прісну воду, вони не знали, а Фейх вилив на себе зовсім трохи з їхніх запасів, хоча його великий язик аж скрутився в пошуках зайвої краплини. Водяник задихався.

— Зі мною все буде гаразд, Каттере, — сказав він, і той поплескав його по щоці.

Дрей, біліший за крейду, щось шепотів сам до себе. Каттер глипав на кров, що запеклася на пов'язці, й гадки не мав, як він досі має сили йти. Каттер тихенько поділився своїми страхами з Помером, однак вони не могли повернути назад, а Дрей сам не спромігся б повернутися. Земля під ним була заплямована.

Поки Дрей спав, інші всілися навколо багаття і тихо розповідали одне одному про чоловіка, за яким йшли. Кожен мав власні причини відгукнутися на заклик Каттера.

Для Ігони чоловік, якого вони шукали, був першим у Пленумі, хто здавався розгубленим і нагадував її саму. Він був наче не від світу цього, через що дехто не довіряв йому, натомість її це навело на думку, що в русі було місце і для недосконалості — відтак, і вона могла пристати до нього. Ігона чарівно усміхалася, згадуючи про це. Своєю чергою Фейх навчав його в рамках дослідження шаманізму водяників і був зворушений його захопленням. Каттер знав: вони любили чоловіка, слідами якого йшли. Не дивно, що поміж сотень членів Пленуму саме ці шестеро любили його.

Померой так і сказав:

— Я люблю його. Втім, я тут не через це. — Він спілкувався короткими реченнями — наче бризки летіли. — Нині надто серйозні часи. Я тут через те, куди він іде, Каттере, і по що. І що станеться потім. Ось чому. Через те, що було в твоєму повідомленні. Не тому, що він пішов, а тому, куди він пішов і чому. Це варте чого завгодно.

Ніхто не запитав Каттера, чому він тут. Коли настала його черга, всі втупилися в землю і мовчали, поки він витріщався у вогонь.

Їх розбудив бойовий птах: він гучно кукурікав і трусив борідкою. Вони були приголомшені таким невічливим пробудженням. Хотчі сидів на своєму скакуні й лупав на них, а коли вони підвелися, кинув їм мертву лісову дичину. Вказав на схід проміж дерев і зник у осяяній сонцем листві.

Мандрівці попленталися ранковим лісом у вказаному напрямку, продираючись крізь підлісок. Сонячне світло пробивалося крізь листя й поцятковувало його. Стояла тепла весна, у Грублїсі було волого і спекотно. Одяг Каттера просяк потом і обважнів. Сам Каттер пильнував за Фейхом і Дреєм.

Флегматичний Фейх пересувався, мляво відштовхуючись задніми лапами, похитуючись. Дрей не відставав, хоча це здавалося неможливим. Він потроху витікав крізь шкіру і не відганяв мух, що зліталися поласувати ним. Скривавлений і блідий, Дрей скидався на старий шматок м'яса. Каттер чекав, коли ж він виявить біль або страх, але Дрей лише щось белькотів сам до себе, і Каттер був присоромлений.

Простота лісу приголомшувала їх.

— Куди ми йдемо? — запитав хтось у Каттера. *Ой, не питайте.*

Увечері вони рушили на чудовий звук і знайшли струмок, над яким навис плющ. Раділи й пили з нього, наче щасливі звірі.

Фейх сів просто у струмок, і там, де вода наштовхувалася на нього, вона струменіла жвавіше. Коли водяник плавав, його незграбні рухи раптом ставали граційними. Він набрав воду у пригоршні та ліпив її за допомогою водяного ремесла: наче тісто, вода зберігала форму, яку він їй надавав, тож Фейх зробив грубі фігурки собак. Поклав їх на траву, і вони більше години лежали там, поступово танучи, наче свічки, і нарешті повністю пішли в землю.

Наступного ранку Дрею стало гірше. Вони чекали, коли через гарячку йому довелося зупинитися, але зрештою мусили йти далі. Ліс змінився, став мішаним. Мандрівці йшли густим темним лісом і дібровою, проходили під кошлатим баньяном, з якого звисали мотузками коси-гілки, що зрештою ставали коренями.

Грубіліє кишів життям. Птахи і мавпи в листвяному шатрі волали увесь ранок. Поблизу мертвих, вибілених дерев із куща раптом висунулося щось ведмедеподібне, незрозуміле, мінливих кольорів і форми. Всі зойкнули, окрім Помероя, який вистрелив істоті просто в груди. Пролунав негучний вибух, і вона розлетілася навсібіч зграйками птахів і сотнями темно-зелених мух, які покружляли над головами людей і знову зібралися у звіроподібну масу в них за спинами. Вона відсахнулася від них і почвалала геть. Тепер вони роздивилися пір'я й прозорі крильця, з яких складалася його шкура.

— Я бував у цих лісах, — пояснив Померой. — Знаю, який ведмерій на вигляд.

— Ми вже, либонь, достатньо далеко, — сказав Каттер, і вони рушили на захід; сутінки спершу наздогнали, а тоді й обігнали їх.

Йшли за ліхтарем, який атакувала комашня. Ліс ковтав його світло.

Після опівночі вони проминули загайок із низеньких дерев і вийшли з лісу.

І три дні простували Жебрацьким Передгір'ям, серед скелястих вершин пагорбів і друмлинів¹, поцяткованих деревами. Йшли маршрутами стародавніх глетчерів². Місто було лише за десятки миль звідси. Пахощі з його канав час від часу долітали до них. Іноді за сідловинами пейзажу далеко на захід або північ виринали справжні гори — тутешні пагорби не гідні були з ними до пари стати.

Пили з гірських озер, там і милися. Уповільнювалися, бо тягли Дрея. Він не міг ворухнути рукою й видавався знекровленим. Утім не скаржився. Це вперше Каттер бачив його сміливим.

Тут було щось схоже на стежки, тож трималися їх і йшли на південь поміж трав і квітів. Померой і Елсі стріляли скельних кролів і смажили, шпигуючи травами.

— Як ми його знайдемо? — сумнівався Фейх. — Увесь континент обшукати нереально.

— Я знаю його маршрут.

— Але ж Каттере, увесь континент!..

— Він залишатиме знаки. Куди б не йшов. Він залишить нам слід. Не може бути інакше.

Помовчали.

— Звідки він знав, що треба піти?

— Отримав повідомлення. Якийсь давній знайомий — більшого не знаю.

Каттер бачив на місці колишніх ферм огорожі, переможені погодою. Фундаменти садиб, позначені каменями по кутах. Грубліс залишився на сході, вельд то тут, то там ламали ділянки оголеного доломіту. Деінде з листя стирчали рештки стародавньої промисловости — димарі чи поршні.

Шостого дня, в рибалок, сімнадцятого чета 1805 року, вони дісталися села.

В Грублісі, нижче за крики сов і мавп, із тихим бурмотінням рухалося повітря. Звук був тихим, однак тварини, що траплялися на його шляху, підіймали голови в паніці, яку відчуває здобич. Місяць вистеляв мереживом порожній шлях між деревами вздовж глиняних навісів. Деревя випростили нерухомі кінцівки.

З нічної пільми виринав чоловік. Він був одягнений у чорно-синій костюм. Руки тримав у кишенях. Промені місячного сяйва торкалися його лакованих черевиків, які рухалися на голову вище за коріння. Чоловік

¹ Друмлін — овальний пагорб, що утворився завдяки руху льодовика.

² Глетчер — маса льоду, що рухається.

линув випроставшись, стоячи просто в повітрі. Одразу після того, як він з'явився, немовби зависнувши на таємничій підвісці між листям і лісовою підстилкою, з'явився і звук, наче простір стогнав через таку наругу.

Чоловік був незворушним. Щось промайнуло по ньому, визирнуло в темряву й посунуло назад, сховалося в його одязі. Мавпочка повисла на чоловікові, немов на матері. Її спотворював якийсь наріст на грудях, він смикався і надимався.

У слабкому сьйві чоловік і його пасажирка ступили в улоговину в формі чаші, де хотчі влаштовували бої. Зависли над ареною. Роздивлялися мертвих вартівників, яких уже торкнулося гниття.

Мавпочка перехилилася з черевиків чоловіка, звалилася на трупи. Обмацала їх спритними пальчиками. Тоді знову заскочила на завислі в повітрі ноги і зацвірінкала.

Якийсь час вони мовчали, як усе решта в цій ночі, чоловік — задумливо підібгавши губи, розвернувшись і застигнувши, наче в піруеті, мавпа на його плечі — вдивляючись у глибоку темряву ночі. А тоді знову рушили вперед, маневруючи між деревами з тим самим загрозливим звуком, проминаючи зарості папороті, прорублені кілька днів тому. Коли вони пішли, звірина Грублісу знову повиходила. Але тварини були стривожені й не могли заспокоїтися аж до світанку.

2

У села не було назви. Тутешні фермери здалися Каттеру злими та нужденними. Гроші за їжу вони брали нелюб'язно. Якщо й мали знахарів, то заперечували це. Все, що Каттер міг зробити, — це дати Дрею можливість поспати.

— Нам треба дістатися до Миршока, — промовив Каттер. Селяни байдуже витріщалися на нього, й він вишкірився. — Це ж не на місяць, дідько вас роздери.

— Можу підвезти вас до свинячого міста, — зрештою зголосився якийсь чоловік. — Ми їдемо по масло і свинину. Чотири дні на південь.

— Джаббере помилуй, нам іще залишиться десь чотириста миль до Миршока, — сказала Ігона.

— Не маємо вибору. Це свиняче місто, далебі, велике, тож звідти нас зможуть підвезти далі. А чого ви не тримаєте свиней?

Селяни презирнулися.

— Наскочники, — пояснив один.

ЗМІСТ

Частина перша. Лови.....	9
Частина друга. Повернення.....	51
Частина третя. Винний край.....	85
Анамнез. Неспинний потяг	125
Частина четверта. Примара	229
Частина п'ята. Поновлення	259
Частина шоста. Пленарні перегони	279
Частина сьома. Пляма.....	315
Частина восьма. Пороблення	339
Частина дев'ята. Звук і світло.....	383
Частина десята. Пам'ятник	425